

govca Riparja. Ta poduk, da-si za gospico Emo jako ugoden, ker se je francoščine dobro naučila, pa je bil nesreča za obojna srca; kmalu sta nevedé in morda tudi nehoté zapazila, da se ljubita in da ne moreta biti drug brez drugoga. Srečne so jim bile ure in da bi poduk dalje trajal, delala je gospica nalašč napake v besedi in pisanji. Tako bi bil poduk morda še dolgo trajal, a prišel je izdajalec v podobi blagajnika Spitlerja, ki je nekega večera med vrati zapazil njuno skrivnost in jo škodoželjno očetu razodel, maščevati se hoteč zarad tega, ker je sam po Emini roki stregel, a ona ga je zaničljivo odpodila. Tako je bilo ljubezni konec, nit med njima popolnoma pretrgana, ker so stariši na hčer skonca ostro pazili, pozneje pa jo celó poslali k žlahti daleč proč. Vkljub temu si je bil Dolar svest, da njena ljubezen do njega ne bo nikdar vgasnila. Al upanja ni bilo nobenega, da bi bila kdaj njegova, kajti oče njen, kateremu je rekel, da ima najboljšo namene ž njo, ga je osorno odpodil rekoč: „Nameni so prazna reč; kedar boste sodnijski svetnik, ali pa, če to ne, kedar boste imeli 300.000 gold. premoženja, takrat se zopet oglasite, morda se zmeniva. Dokler pa tega nimate, ne pridite niti dekletu, niti meni pred oči.“

„Hm! to je zadosti odločno“ — spregovorim jaz, ko v svoji povesti nekoliko preneha. „Milujem vas. Toda mlada srca se hitro vnamejo, a tudi hitro ohladé. Najbolje, da skušate si jo izbiti iz glave. Kar ni človeku dano, tega naj ne doseza. Tolažite se s tem, da je mnogo mladenčev v enakih okoliščinah.“

„Ne“ — spregovorí odločno — „le ž njo mi je živeti, sicer ne maram za življenje. In da ne bi imel nobenega upanja, da si jo bom od osode priboril, menite, da bi nosil to življenja pezo, da bi stal danes tu pred vami?“

„Vi ste res nesrečen človek —“

„Nisem“ — mi prestriže naglo besedo — „nisem ne! Pogledajte to le!“

Pri teh besedah izleče iz žepa zeló povaljan debel papir in ko ga razvije in na mizi razprostre, vidim, da je zemljevid Afrike, Amerike in Evrope. Če sem že prej malo sumičil, da je mladeneč zeló prenapet, se mi zdaj skoro za gotovo zdi, da se mu v glavi meša. Zato vprem va-nj svoje oči in prašam, da bi se prepričal, kako je ž njim:

„Kaj je s tem zemljevidom? V kaki zvezi je s tem, kar ste mi do zdaj povedali?“

„Vidite to rudečo črto na zemljevidu? Le glejte! Tu v P. se prične, od tod gre čez L. po železnični črti. Tu preskoči po poštni poti na železnično črto v F. in od tod je rudeča črta vrh železnične črte potegnjena do mesta H., do morja.“

Jaz grem z očmi za njegovim prstom in vidim res vse, kar mi pokaže; vendar mi je vse še nerazumljivo, zato ga zopet nekako nezaupno pogledam, rekoč:

„Dobro! To vidim, al kaj dalje?“

„Idite za mojim prstom z očmi dalje. Tu od H. vidite rudečo črto čez morje do New-Yorka v Ameriki; druga črta drži do Vera Cruz; tretja tu do otoka Kube. Dalje vidite črto od New-Yorka in od Vera Cruze do S. Francesco v južni Ameriki, kamor je potegnjena tudi tretja črta od otoka Kube. Tu v S. Francesco vidite debelo piko in okoli nje krog. Od tod drži tanka višnjava črta nazaj čez morje do Francoškega, druga do Španjskega. Mesta Pariz, Madrid in Lyon so zopet obkrožena z rudečo črto.“

„Vse to vidim, al kaj pomeni? Čemu mi kažete?“

„Morda boste jeli umeti, če vam povem, da sem ta zemljevid našel jaz na stopnicah v Riparjevi hiši ravno ko mi je gospodar tako osorno vrata pokazal.

Kratko pred mano je šel po istih stopnicah Spitler“ — končá Dolar in me pomenljivo pogleda.

Pri teh besedah se tudi meni v možganih zabliška.

„Tu je na ta način narisana pot, zato vidite tudi vštric črt številke, katere gotovo nič drugoga ne naznanjajo, kakor čas, v katerem se dá navadno priti od tega do tega kraja.“

Po tem pojasnilu pogledam tudi jaz bolj natanko zemljevid in črte na njem. Kmalu sva oba ene misli, in po številkah nad črtami preračuniva, da mora hudo delnik zdaj biti že blizo New Yorka, Vera-Cruza ali na otoku Kubi, kamor je šla s Hamburga tisti dan, ko je on tje došel, prva ladija. Tedaj nama je edino le izvedeti, po katerem potu je odrinila v istem času v Hamburgu prva ladija v Ameriko, kar izvedeti se meni tako težko ne zdi.

Dolar odmaje z glavo.

„Čemu?“ — pravi — „saj je razvidno, da se vse črte snidejo v S. Francesco! Tje bo tedaj na vsak način bežal po tej ali drugi poti. Najbrže se misli tu naseliti, zato je obdano mesto z rudečim kolesom. Le če bi mu tu ne bilo všeč ali čez nekaj časa, ko bi tudi v Eyropi bil že zopet varen, bi se preselil na Francosko ali Španjsko ter naselil se ob Parizu, Lyonu ali Madridu. To sklepam z višnjevih črt, ki tje s S. Francesco drže.“

Občudovaje to bistroumnost mladenčevo pritrdim vsem, kar mi pové. Vendar pa ugovarjam:

„Res je skoro gotovo, da si je Spitler tu narisal pot, po kateri je mislil pobegniti. Ali pa zdaj, ko je zapazil, da je ta zemljevid zgubil, ni premenil svojega načrta ter bežal po drugih potih in morda celó v čisto druge kraje?“

„Tega ne verjamem“, odgovori odločno; „ta zemljevid mu je služil takrat, ko si je pot izbiral in določeval; zdaj jo ima tako že v glavi. Čemu mu zemljevid, posebno tako povaljan, kakor je ta? Tudi ne vem, da bi ga bil pogrešil, ker je bilo čez dva meseca pred begom, kar sem ga jaz našel in kot malovreden papir doma, ko sem videl, kaj je, v kot vrgel. Včeraj ga zopet zapazim in mislim tje vreči, kar bi bil tudi storil, ko ne bi bil zagledal teh dvojnih črt na njem. Ti črti ste me napotili do premišljevanja, čegar sad je to, kar sem vam tu razložil.“

„Ta povaljani papir je važen dokument“, pravim jaz po kratkem premišljevanji, „al kaj pomaga! Hudo delnik je unkraj morjá, predaleč za roko naše sodnije. Kdo bi šel za njim, kdo trpel stroške tega potovanja! Denar, kar mi ga je okradeni trgovec izročil za stroške preiskave, sem mu nazaj dal, in zdaj si ne upam priti z novo prošnjo in tudi nočem. Iz sodnijske kase bi se pa za tak namen, pri katerem je konečni vspeh še jako dvomljiv, dovolila jako majhna svota.“

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Bosnija in Hercegovina — nekdanja Hrvaška zemlja.

Hrvaški poslanec Ivan Vončina je 19. dne t. m. v seji delegacije Ogerske, ko je šlo za dovoljenje znanih 60 milijonov Andrassy-u, govoril prav krepke besede o Bosni in Hercegovini ter prizadeval si vneti Avstrijsko politiko za ti deželi, katerih nesrečni prebivalci že tako dolgo zdihujejo pod Turško silo in tudi po pogodbah mirú nimajo še pričakovati enakega odrešenja, kakor Bolgari. V svojem govoru je izrekel

nado, da bode Avstrija usmilila se tudi teh revežev ter rešila jih iz večstoletnega barbarstva, ker ona je k temu poklicana najbolj — že zavoljo svojih lastnih interesov ali v svoj prid, pa tudi po zgodovinskih pravicah; zato on misli, da bo res tudi zopet prisvojila si omenjeni deželi. Pravico Hrvaške do njih pa je dokazal s sledečimi zgodovinskimi črticami.

Od starodavnih časov že ste Bosna in Hercegovina zemlja Hrvaška. Poklicani po cesarji Herakliji so zasedli Hrvatje v 6. stoletju deželo, iztrebivši Avare. Po spisih iz leta 1080. je zgodovinsko dokazano, da je bil ban Bosniški onih 7 Hrvaških eden, ki so gospodarili po posameznih deželah kraljevine Hrvaške in kot volilni knezi volili Hrvaškega kralja. Ko je zamrla kraljeva rodovina Hrvaška, so izvolili Hrvatje si Ogerskega kralja Kolomana ter ga kronali leta 1102. za kralja Hrvaške, Dalmacije in Bosne.

Tako je bilo do leta 1356., ko je bil Tvrtko „po milosti kralja Ludovika“ imenovan za bana Bosniškega. Z dovoljenjem kralja Ogersko-hrvaškega, ki si je pridržal najviše gospodstvo (*dominum supremum*), se je Tvrtko v Milosevu kronal za kralja Bosniškega, češ, da more s tem proti sosednji Srbiji zadobiti več veljave in krepkeje braniti se Turkom. Sin in naslednik njegov Štefan je s slovesno pogodbo v Djakovu leta 1393. potrdil nadgospodstvo kralja Sigismunda in njegovih naslednikov, na to mu je Sigismund podelil kraljevo oblast Bosniško za čas njegovega življenja. Isto tako je pripoznal tudi Ostoja, Štefanov naslednik, nadgospodstvo Ogersko-hrvaških kraljev.

Leta 1444. je Štefan Kozaka, poveljnik v Humu Bosniškem, privzel si naslov „Herzog“ (vojvoda) in od takrat ima Hum ime „Hercegovina“. Čeravno je Stefan svoj naslov „Herzog“ (vojvoda) sprejel od cesarja Friderika IV., vendar to ni nič spremenilo njegovega od Ogersko-hrvaškega kralja odvisnega stanja; sin in naslednik njegov Vladislav se nahaja o Turških vojskah med podložnimi poveljniki kralja Matije Korvina.

Ko so Turki večidel Bosne in Hercegovine si prisvojili, pa zopet zgubili, imenoval je kralj Emeriha Zapolyo za bana Dalmatinskega, Hrvaškega in Bosniškega in je dobil ob enem od Rimskega papeža dovoljenje, da so se dohodki priporata Avranskega smeli rabiti za brambo Bosne.

Potem so bili neprenehoma boji s Turki z različno srečo; slednjič je o miru, sklenjenem l. 1503. v Budi, sultan Posavino, Jajce, Imotsko, Mostar, Livno, Travnik in Dubrovnik pri Serajevem dal zopet kralju Ogerskemu in Hrvaškemu nazaj. Po daljnih vojskah so Turki za časa miru v Karlovcu Bosno do Tuzle dali cesarju Avstrijskemu in kralju Ogerskemu nazaj kot „nazajpridobljeno zemljo“ (*terrenum reoccupatum*); pa ta vnovič pridobljena zemlja je šla l. 1739. o miru v Belgradu zopet v zgubo. Leta 1788. je Lavdon vnovič vzel Belgrad, Berbir in Šabac. Cesar Jožef II. je nameraval osvoboditi vso Bosno in Hercegovino in pridobiti ji svojemu cesarstvu; al ta namen se je razbil zato, ker je Turčija zvezala se s Prusijo. Kmalu potem je umrl cesar Jožef II. in o miru v Siščevi (Sistovi) je dobilo Ogersko-hrvaško kraljestvo sedanje meje. Avstrijsko-Ogerski državi pa je ostal le naslov „varuhinje katoliških kristjanov v Turčiji in sv. groba v Jeruzalemu.“ —

To so v kratkem važnejše zgodovinske točke, ki pričajo, da ste Bosna in Hercegovina od starodavnih časov bili Hrvaška zemlja, da so ji Hrvatje pridobili in branili s svojo krvjo... Polovica naroda Hrvaškega pričakuje že 250 let pomoči od države, da bi se dobila nazaj ta zemlja deželi, s katero je

bila zvezana nekdanj in od katere je bila odtrgana poroparski roki Turških barbarov.

Mnogovrstne novice.

* Častna sablja Abdul-Kerima, katero so mu „bratje“ Magjari darovali, je zdaj v nevarnosti, da pride v roke ruske in celó v roke velikega kneza Nikolaja. Abdul-Kerim je neki tak siromak postal, da ne more ne sebe ne svoje rodovine preživiti; zato je v tej stiski zastavil ta magjarski dar nekemu Grku. Grk pa, ki ne vé, kaj bi počel z mrtvo sabljo, hoče jo prodati, ker se ne nadeja, da jo bo ubogi Abdul-Kerim rešil. Neki Rus je zvedel za to in hoče sabljo kupiti, da jo pokloni velikemu knezu Nikolaju. Ali ni to čudna igra osode?

* Nasledki Bizmarkovega „kulturkampfa“ so do sedaj že sledeči na Prusko-nemškem. Od 12 škofov so ostali na Pruskem zdaj le 4, namreč v Kulmu, Ermlandu, Hildesheimu in Osnabrücku. Od 11. maja 1873. leta je od 793 fará škofije Kolonjske do septembra lanskega leta izpraznjenih bilo 117, — v škofiji Trierski do konca lanskega leta 148, do januarja letošnjega leta 150, — v Münsterski škofiji 70, — v Paderbornski 68, — v Hildesheimski 16, — in v Poznansko-Gnjezenski 82 praznih fará. V škofiji Münsterski je vrh tega izpraznjenih še 52 podfar, skupaj 122, po takem je v vseh teh škofijah praznih 1193 duhovnij. V to statistiko pa ne spadajo še tisti menihi, ki so morali po samostanski postavi samostane zapustiti.

* Duhovna noša na ulicah v kantonu Genevskem v Švajci prepovedana! Genevska postava (*Genfer Gesetz*) prepoveduje duhovnom, da se ne smejo na ulicah v duhovni obleki prikazati. Nedavno je bil zato opat Paradis poklican pred sodnijo obdolžen, da se je v Genevi na ulicah prikazal v svoji duhovni obleki, češ, z dolgo suknjo in s klobukom s širočimi okraji. Opat ni tajil širocega klobuka, suknja pa ni bila suknja, ampak črna svilnata površna obleka. Konec cele sodnijske obravnave je bil vendar na veselje vseh pričujočih ta, da je bil opat nedolžen spoznan, kajti sodniki niso našli nobenega paragrafa v postavi, s katero širokostjo klobukovih okrajev postane klobuk duhovni in s katero dolgostjo suknja duhovna. — Tudi to kaže smešnost onega „kulturkampfa“, ki je z Bizmarkovim v žlahti.

Naši dopisi.

Iz Rusije 9. marcija. —η. (Konec.) — Primerite z Ruskim duševnim življenjem življenje drugih Slovan-skih narodov, pa ne bo težko uganiti, komu je treba bližati se. Dobro mi je še v spominu, kako smo nekdanj mladi ljudje duhtali in premišljevali, kako bi se dal vpeljati vseslavjanski jezik. Eni so mislili, da bi se morali vsi poprijeti cirilice, ker jo rabi večina Slovanov, drugi pa, da latinice, ker je bolj okrogla in prijetna za oči. Al z občnimi črkami ne bilo bi še občnega slovanskega jezika. Bili so spet taki, ki so trdili, da je iti za nekoliko vekov nazaj ter vse začeti z nova zidati na staroslovenskem temelji, drugi pa, da se je treba držati sedanosti, vendar pa, da manj omikani vzhod se mora bližati k bolj omikanemu zahodu. Take priproste čenče izvirale so iz mladenčevske nevednosti. In vseh teh sanjarij ni v meni ostalo niti pičice več. Na njihovo mesto je stopilo trdno prepričanje, da vseslavjanski jezik je mogoč v daljni prihodnosti, in pot k njemu je le ena: ne hoditi nazaj k staroslovenščini, a tudi ne vzajemno bližanje slabih